

Władysława Hanuszewicz

Model Dostępnej Szkoły

Dostępność (ang. accessibility) to szerokie pojęcie używane do opisanego stopnia, w jakim dany system może być używany przez możliwie dużą grupę ludzi. W przeciwieństwie do użyteczności jako „łatwości użycia” czy ergonomii użytkownika, dostępność oznacza „możliwość skorzystania” z funkcji lub właściwości danego systemu. Problematyka dostępności jest związana z barierami, jakie stoją przed osobami z niepełnosprawnościami lub starszymi.¹ Wyróżnia się trzy główne typy dostępności: architektoniczną, informacyjno-komunikacyjną oraz cyfrową. Sektor publiczny (urzędy, szpitale, ośrodki zdrowia, opieki społecznej) oraz szkoły, przedszkola i placówki oświatowe zobowiązane zostały do zagwarantowania co najmniej minimalnej dostępności tego miejsca, na podstawie ustawy z 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. 2020 poz. 1062).

W ostatnim kwartale 2023 roku w Polsce pojawiło się narzędzie jakiego dotąd jeszcze nie było. Z myślą o szkołach podstawowych wymagających poprawy szeroko rozumianej dostępności powstał Model Dostępnej Szkoły (MDS), wypracowany dzięki zaangażowaniu dwóch zespołów, które równolegle realizowały projekty o nazwie „Dostępna Szkoła”. Pierwszy z nich stworzyła Fundacja Fundusz Współpracy i Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego. Organizacje te współpracowały w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, jako pilotaż działania „Szkoła bez barier” – program Dostępność Plus. Drugi zespół to partnerstwo Rzeszowskiej Agencji Rozwoju Regionalnego, Stowarzyszenia Młodych Lubuszan i Politechniki Gdańskiej.² W dwóch równoległych projektach Model Dostępnej Szkoły przetestowany został, łącznie przez ponad 190 szkół podstawowych, ogólnodostępnych i specjalnych.

Powstały dokument wyznacza standardy w obszarach dostępności architektonicznej, w wymiarze technicznym, edukacyjnym oraz społecznym, a także w zakresie organizacji szkoły oraz obowiązujących w niej procedur. Stał się wzorcem zapewnienia dostępności placówek edukacyjnych dla osób ze szczególnymi i różnymi potrzebami. Materiał opiera się na zasadach projektowania uniwersalnego i ma pomóc tym, którzy chcieliby szkoły dostępnej dla wszystkich, a przy

tym podejmują działania, by tę wizję wcielić w życie. Wdrożenie wskazanych przez MDS standardów daje gwarancję, że „szkoła będzie miejscem przyjaznym dla dzieci, rodziców, nauczycieli i innych członków społeczności lokalnej – niezależnie od ich potrzeb”. Standardy opisane w Modelu mają charakter uniwersalny i mogą być wprowadzane w każdym typie szkół, tzn. w placówkach ogólnodostępnych, specjalnych, integracyjnych i z oddziałami integracyjnymi. MDS zorientowany jest na zapewnienie efektywnego pobierania edukacji przez każde dziecko, również to ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, wynikającymi m.in. z niepełnosprawności, szczególnych uzdolnień, choroby czy trudności adaptacyjnych.

Model Dostępnej Szkoły został przygotowany i podzielony na trzy poziomy dojrzałości: podstawowy, średni i zaawansowany, przy czym każdy poziom definiują cztery obszary:

1. Społeczno-edukacyjny:
  - Wsparcie i realizacja indywidualnych potrzeb edukacyjnych
  - Opieka i wychowanie
2. Organizacyjny:
  - Organizacja i procedury
  - Kwalifikacje i kompetencje
  - Dostępność cyfrowa i informacyjna
  - Dowóz
3. Architektoniczny:
  - Warunki dostępności dojścia do budynku
  - Warunki dostępności budynku
  - Warunki dostępności otoczenia (np. tereny sportowe i rekreacyjne)
4. Techniczny:
  - Wyposażenie i ogólne dostosowania
  - Ewakuacja

Rozwiązania należące do poziomu podstawowego (najniższego) są kluczowe, a ich funkcjonowanie w szkole pozwala zapewnić minimalną dostępność. Model Dostępnej Szkoły jest dokumentem nowatorskim, nie tylko określa uniwersalne standardy, ale daje też placówce kilka dodatkowych narzędzi, są to: ankieta autodiagnozy, audyt oraz indywidualny program poprawy dostępności. Przeprowadzenie ankiety autodiagnozy pomoże dyrektorowi we wstępnym rozpoznaniu potrzeb i ocenie funkcjonujących w szkole rozwiązań

1. [https://pl.wikipedia.org/wiki/Dost%C4%99pno%C5%9B%C4%87_\(projektowanie\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Dost%C4%99pno%C5%9B%C4%87_(projektowanie))

2. <https://www.dostepnaszkola.info/>

pod kątem zapewniania dostępności. Audyt natomiast, pozwala na kompleksową ocenę, czy szkoła spełnia wymagania określone w standardach przewidzianych dla danego poziomu. Każde z tych narzędzi, może być wielokrotnie wykorzystywane w celu oceny oraz sprawdzenia, na ile prowadzone w szkole działania faktycznie przybliżyły ją do zapewnienia dostępności. Czym jest Indywidualny Program Poprawy Dostępności (IPPD)? To dokument przygotowywany przez szkołę samodzielnie, w którym zawierają się najważniejsze założenia zmian, jakie w obszarze dostępności placówka zamierza wprowadzić. Określa m.in.: zasoby materialne i niematerialne szkoły, rozpoznane potrzeby wszystkich uczestników życia szkolnego, wskazuje poszczególne działania, koszty i efekty ich realizacji. Stanowi kompleksowy i przekrojowy plan, który powinien zawierać również harmonogram i szacowany budżet placówki. W IPPD można też zaplanować inne, literalnie niewskazane w MDS rozwiązania, służące do osiągnięcia założonych efektów. Indywidualny Plan Poprawy Dostępności szkoły spełni swoje zadanie, jeżeli będzie opracowany w sposób realny i możliwy do wykonania.

Model Dostępnej Szkoły jest dokumentem przełomowym, jeśli chodzi o wsparcie placówek edukacyjnych w realizacji zadania, jakim jest wzrost ich dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi. Poza tym może mieć znaczący wpływ na większe zrozumienie i świadomość kadry placówki na temat wyzwań, z jakimi na co dzień mierzą się osoby ze szczególnymi potrzebami. MDS w całej swojej okazałości promuje edukację włączającą wśród pracowników szkół, uczniów, rodziców i społeczności

lokalnej. Wspiera również rzetelną wiedzę kadry o dostępności szkoły nie tylko w obszarze architektonicznym i technicznym (tj. infrastruktura, sprzęt, wyposażenie itp.), ale też komunikacyjnym i organizacyjnym.

Netografia:

- <https://www.dostepnaskola.info/> [dostęp: 02.02.2024]
- <https://model.dostepnaskola.info/> [dostęp: 02.02.2024]
- <https://cofund.org.pl/projekty/dostepna-szkola> [dostęp: 02.02.2024]
- <https://www.dostepnaskola.info/model-dostepnej-szkoly/> [dostęp: 02.02.2024]
- <https://edukacja.wziasiegiureki.pl/wp-content/uploads/2022/11/7.-Dostepna-szkola-w-dzialaniu-%E2%80%93-pilotaz-modelu-%E2%80%93-Bartosz-Siemiatkowski.pdf> [dostęp: 02.02.2024]
- <https://tyfloswiat.pl/czasopismo/tyfloswiat-1-2021/projekt-dostepna-szkola/> [dostęp: 02.02.2024]
- <https://pzn.org.pl/przestrzen-dostepnej-szkoly-dowiedz-sie-wiecej/> [dostęp: 02.02.2024]
- <http://sp1.szprotawa.pl/projekty/dostep-szk> [dostęp: 02.02.2024]
- <https://www.gdansk.pl/urząd-miejski/wydział-rozwoju-społecznego/gdanski-model-dostepnej-szkoly,a,219098> [dostęp: 02.02.2024]
- <https://www.spbachorzec.pl/index.php/projekt-dostepna-szkola> [dostęp: 02.02.2024]
- https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/94665/Dostepna_szkola.pdf [dostęp: 02.02.2024]
- [https://pl.wikipedia.org/wiki/Dost%C4%99pno%C5%9B%C4%87_\(projektowanie\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Dost%C4%99pno%C5%9B%C4%87_(projektowanie)) [dostęp: 02.02.2024]

Władysława Hanuszewicz

Nauczyciel konsultant ds. wspomagania nauczycieli w zakresie pracy z uczniami niepełnosprawnymi i z zaburzeniami rozwoju w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

MODEL
DOSTĘPNEJ SZKOŁY

Publikacja w pdf

DO POBRANIA:
<https://tiny.pl/dm6j6>

www.dostepnaskola.info

Od czego zacząć pracę z Modelem?

<p>Krok 1 → Zapoznaj się z treścią Modelu Dostępnej Szkoły (MDS)</p>	<p>Krok 2 → Przeprowadź Audyt Dostępności</p>
<p>Krok 3 → Opracuj Indywidualny Plan Poprawy Dostępności (IPPD)</p>	<p>Krok 4 → Prowadź działania zwiększające dostępność</p>

Baza wiedzy

Przełomowy materiał, który jest dla Ciebie wsparciem na drodze do większej dostępności

 Definicje <small>Przejrzyj</small>	 Webinary <small>Zobacz</small>	 FAQ <small>Przejrzyj</small>
---	---	---

Grafika ze strony: <https://www.dostepnaskola.info/>